

DOI: 10.47743/jss-2021-67-2-7

Protejarea domiciliului în cadrul procedurilor de executare silită

Protection of Residence in Enforcement Proceedings

Nicolae-Horia Țiț¹

Rezumat: Procedura executării silite presupune, în numeroase situații, ca pentru a fi adus la îndeplinire scopul realizării în concret a drepturilor cuprinse în titlul executoriu, să fie înfrânte alte valori sociale. Cu referire la protejarea inviolabilității domiciliului, articolul analizează garanțiile prevăzute de reglementările actuale ale Codului de procedură civilă în legătură cu pătrunderea executorului judecătoresc în domiciliul, reședința ori sediul unei persoane, în vederea realizării accesului la bunurile debitorului ori pentru identificarea acestora. Este analizată sfera de aplicare a dispozițiilor art. 680 și 681 din Codul de procedură civilă, urmărindu-se distincția între situația în care executarea silită este declanșată în temeiul unui titlu executoriu reprezentat de o hotărâre judecătorească, respectiv aceea în care titlul este unul non-jurisdicțional, precum și aceea între cazul în care spațiul în care trebuie să fie realizat accesul aparține debitorului ori este domiciliul, reședința sau sediul ori punctul de lucru al unei alte persoane.

Cuvinte-cheie: executare silită; domiciliu; autorizare; bunuri; terț

Abstract: In many situations, the enforcement procedure implies that in order to meet the purpose consisting in the concrete satisfaction of the rights included in the executory title, other social values must be defeated. With reference to the protection of the residence inviolability, the article analyzes the guarantees provided by the current regulations of the Civil Procedure Code in connection with the penetration of the bailiff in the domicile, residence or headquarters of a person, in order to gain access to the debtor's assets or to identify them. The scope of the provisions laid down in art. 680 and 681 of the Civil Procedure Code is being evaluated, by taking into consideration the distinction between the situation in which enforcement is initiated under an enforceable title represented by a court decision, respectively that in which the title is a non-jurisdictional one, as well as between the case where the space in which the access must be made belongs to the debtor or is the domicile, residence or headquarters or place of work of another person.

Keywords: enforcement procedure; residence; authorization; assets; third party

¹ Lector univ. dr., Facultatea de Drept, Universitatea „Alexandru Ioan Cuza” din Iași, e-mail: horia.tit@uaic.ro, Orcid ID 0000-0002-2416-8129

1. Introducere

Regula inviolabilității domiciliului și a reședinței, prevăzută de art. 27 alin. (1) din Constituție, își găsește aplicabilitatea în materia executării silite în mai multe dispoziții legale, menite să realizeze un echilibru între valorile protejate prin norma constituțională ante-menționată și necesitatea realizării scopului procedurii execuționale. Executarea silită are ca premisă existența unui titlu executoriu [art. 632 alin. (1) C. pr. civ.], care cuprinde o creanță certă, lichidă și exigibilă [art. 663 alin. (1) C. pr. civ.], debitorul fiind în culpă pentru neexecutarea de bunăvoie a acesteia [art. 622 alin. (1) și (2) C. pr. civ.]. Regula în materia dreptului execuțional este aceea că se poate recurge, simultan sau succesiv, la toate formele de executare silită în vederea realizării drepturilor recunoscute de titlul executoriu, atât în ceea ce privește creanța principală, cât și accesoriile acesteia, inclusiv recuperarea cheltuielilor de executare [art. 622 alin. (3) C. pr. civ.]; această regulă este consacrată expres și prin dispozițiile care reglementează efectele încheierii de încuviințare a executării silite, aceasta permițând creditorului să solicite executorului judecătoresc să recurgă la toate modalitățile prevăzute de lege în vederea realizării drepturilor sale, inclusiv a cheltuielilor de judecată [art. 666 alin. (4) teza I C. pr. civ.]².

Efectuarea actelor de executare silită de către executorul judecătoresc presupune, în anumite situații, înfrângerea rezistenței debitorului sau a altor persoane care direct, ori indirect, devin implicate în procedura executării silite ca urmare a faptului că dețin bunuri ale debitorului ori ocupă împreună cu acesta diferite spații. Rolul activ al executorului judecătoresc, orientat spre realizarea scopului procedurii de executare, mai sus-menționat, implică, în același timp, atât respectarea dispozițiilor legii, cât și a drepturilor părților și a altor persoane interesate [art. 625 alin. (1) și art. 627 alin. (1) C. pr. civ.]; ca garant al legalității procedurii execuționale, executorul judecătoresc trebuie să aducă la îndeplinire actele de executare astfel încât, prin realizarea scopului procedurii să nu fie încălcate drepturi fundamentale; acolo unde realizarea în concret a unui act de executare ar presupune restrângerea unui astfel de drept, de regulă, pentru realizarea acestuia este necesară o autorizare prealabilă a instanței de executare, fie în cadrul procedurii de încuviințare a executării silite, fie separat de aceasta. Cu alte cuvinte, executorul judecătoresc, având în vedere statutul său, nu poate aprecia cu privire la menținerea echilibrului între valorile juridice protejate, revenind judecătorului sarcina de a pune în balanță, pe de o parte, îndeplinirea cu celeritate a scopului procedurii execuționale (realizarea, cu concursul forței coercitive a statului, a dreptului prevăzut de titlul executoriu), pe de alta, protejarea unor drepturi și libertăți precum inviolabilitatea domiciliului și a reședinței.

Astfel, în numeroase situații, atât în procedura urmăririi silite mobiliare, cât și în cazul procedurilor de executare silită directă, în vederea aducerii la

² A se vedea N.-H. Țiț, *Încuviințarea executării silite*, Editura Universul Juridic, 2019, pp. 288-309.

îndeplinire a actelor de executare silită, executorul judecătoresc trebuie să pătrundă în spații care reprezintă domiciliul/reședința unei persoane fizice ori, după caz, sediul/punctul de lucru al unei persoane juridice. Se ridică problema limitelor pe care, raportat la principiul legalității, executorul trebuie să le aibă în vedere atunci când aducerea la îndeplinire a actelor de executare impune realizarea accesului în astfel de spații, în special în cazurile în care prin efectuarea actelor de executare ar fi afectate drepturi ori interese ale unor terțe persoane.

Reglementarea actuală oferă astfel de exemple, respectiv situații în care prezența executorului judecătoresc nu mai este suficientă pentru garantarea legalității procedurii execuționale, fiind necesară autorizarea apriorică a instanței, în plus față de încuviințarea generală a executării silită, dată în condițiile art. 666 C. pr. civ. Cu referire la ipostazele în care se prezintă această problematică în reglementarea actuală, ne vom referi în cele ce urmează la două seturi de reguli, plasate în partea generală a reglementării executării silite; acestea vizează accesul la bunurile debitorului, respectiv identificarea bunurilor urmăribile ale acestuia, în ipotezele în care cele două operațiuni ar presupune pătrunderea executorului judecătoresc în încăperi ce reprezintă domiciliul, reședința sau sediul unei persoane, precum și în orice alte locuri (art. 680-681 C. pr. civ.).

Ambele reglementări ridică mai multe probleme de interpretare și aplicare practică. Astfel, se ridică problema determinării obiectului de reglementare al celor două articole (art. 680 și art. 681 C. pr. civ.), atât timp cât denumirile marginale ale acestora se referă, așa cum am arătat și mai sus, la „accesul la bunurile debitorului”, respectiv la „identificarea bunurilor debitorului”; distincția este importantă, având în vedere că cele două articole par a se raporta la criterii diferite în funcție de care stabilesc necesitatea existenței unei autorizări prealabile a instanței de executare: la art. 680 C. pr. civ. criteriul avut în vedere de legiuitor este caracterul jurisdicțional, respectiv non-jurisdicțional al titlului executoriu, în timp ce la art. 681 C. pr. civ. s-a avut în vedere persoana în al cărei domiciliu/sediul ar trebui să pătrundă executorul judecătoresc, respectiv dacă acesta este chiar debitorul ori o altă persoană. De asemenea, problematică este și chestiunea compatibilității regimului juridic procedural al autorizării pătrunderii în spațiile sus-menționate cu procedura de încuviințare a executării silite, atât timp cât art. 680 – 681 C. pr. civ. impun citarea terțului, în timp ce art. 666 alin. (2) C. pr. civ. prevede că cererea de încuviințare a executării silite se soluționează fără citarea părților. Nu în ultimul rând, se ridică problema aplicabilității art. 680 – 681 C. pr. civ. în cazul în care este necesară pătrunderea nu într-un spațiu aparținând unui terț, ci chiar debitorului.

Vom prezenta în continuare propuneri interpretative cu privire la aceste chestiuni, urmând ca în partea finală a articolului să prezentăm concluziile la care am ajuns pe baza argumentelor expuse.

2. Accesul la bunurile debitorului

Art. 680 C. pr. civ. reglementează două ipoteze referitoare la realizarea accesului la bunurile debitorului, în funcție de natura titlului pus în executare, respectiv dacă acesta este reprezentat de o hotărâre judecătorească ori de un alt

înscris căruia legea îi conferă caracter executoriu. Astfel, alin. (1) tratează ipoteza executării hotărârii judecătorești, menționând că în vederea executării acesteia, executorul judecătoresc poate pătrunde în „încăperile ce reprezintă domiciliul, reședința sau sediul unei persoane, precum și în orice alte locuri”, dacă există consimțământul respectivei persoane; în cazul unui refuz, accesul se realizează cu concursul forței publice, fără ca textul de lege să prevadă necesitatea obținerii unei autorizări prealabile din partea instanței de executare.

Rațiunea reglementării se regăsește în dispozițiile art. 27 alin. (2) lit. a) din Constituție, respectiv în excepția instituită de chiar textul constituțional, potrivit cu care se poate deroga de la imperativul inviolabilității domiciliului/reședinței, *inter alia*, în vederea executării unei hotărâri judecătorești. Legiuitorul apreciază, așadar, că forța juridică a unei hotărâri judecătorești, implicând forța executorie a acesteia, reprezintă o valoare mai mare, în planul axiologiei juridico-constituționale, decât regula inviolabilității domiciliului/reședinței. Rolul statutului în executarea silită, configurat de succintul art. 626 C. pr. civ., este asigurat, în primul rând, de modul în care legislativ sunt create pârghiile necesare punerii în executare a hotărârilor judecătorești; fiind rezultatul jurisdicției, deci emanând în mod direct de la una dintre puterile statului, hotărârea judecătorească nu ar putea să atingă finalitatea restabilirii ordinii juridice dacă executarea sa nu ar fi una eficientă, efectivă și rapidă; prin urmare, este pe deplin justificată prevalența sa în fața altor valori constituționale. În plus, odată ce executarea hotărârii judecătorești este, oricum, supusă autorizării în cadrul procedurii de încuviințare prevăzută de art. 666 C. pr. civ., ar fi excesiv și contrar garanțiilor sus-menționate ca procedura execuțională să fie supusă unei autorizări suplimentare, chiar dacă pentru realizarea acesteia ar fi necesară pătrunderea în spații precum domiciliul/reședința/sediul unei persoane³.

Pe de altă parte, art. 680 alin. (2) C. pr. civ., referindu-se la executarea „altor titluri executorii decât hotărârile judecătorești”, impune ca, înainte de a se realiza accesul în spații precum domiciliul, reședința, sediul unei persoane ori altele asemenea, să fie obținută o autorizare din partea instanței competente, fie în cadrul procedurii de încuviințare a executării silite, fie pe cale separată, textul de lege schițând și câteva reguli procedurale cu privire la cererea de autorizare a accesului și soluționarea acesteia. Nemaifiind în fața unei executări declanșate în temeiul unei hotărâri judecătorești, legiuitorul a apreciat că simpla încuviințare a executării silite, fiind orientată în special asupra verificării cerințelor specifice declanșării procedurii execuționale, nu este suficientă pentru a putea justifica o derogare de la regula inviolabilității domiciliului; prin urmare, a fost configurată o procedură necontencioasă specială, în cadrul căreia judecătorul să se aplice în mod particular asupra acestei problematici, pentru ca respectarea art. 27 din Constituție să fie garantată. Așa cum vom arăta și în continuare, chiar dacă, în mod evident, procedura reglementată de art. 680 alin. (2) C. pr. civ. este una necontencioasă (încadrându-se în categoria autorizațiilor judecătorești reglementată de art. 527 C.

³ M. Dinu, R. Stanciu, *Executarea silită în Codul de procedură civilă. Comentariu pe articole*, Ediția a 2-a, Editura Hamangiu, București, 2019, p. 249.

pr. civ.), legiuitorul a impus obligativitatea citării persoanei care ar fi afectată prin actul de executare⁴.

Se impune a fi făcute câteva observații. În primul rând, apreciem că textul este pe deplin aplicabil atât în situația în care titlul executoriu este o hotărâre judecătorească, cât și atunci când este o hotărâre arbitrală. Sub acest aspect, art. 615 alin. (2) teza I C. pr. civ. prevede că executarea silită a hotărârii arbitrale se face întocmai ca și cea a hotărârii judecătorești; explicația este aceea că în ambele cazuri titlul executoriu este emanat de o procedură jurisdicțională, bazată pe contradictorialitate, hotărârea bucurându-se nu numai de forță executorie, ci și de autoritate de lucru judecat cu privire la litigiul dintre părți.

Faptul că art. 603 alin. (3) C. pr. civ. impune ca, în ipoteza în care litigiul soluționat pe calea arbitrajului este legat de transferul dreptului de proprietate ori de constituirea altui drept asupra unui imobil, hotărârea arbitrală să fie prezentată instanței judecătorești ori notarului public în vederea realizării formalităților de publicitate imobiliară și realizării transferului dreptului de proprietate, respectiv, după caz, constituirii altui drept real asupra imobilului, are o mai mică relevanță asupra chestiunii analizate din cel puțin două motive: dispozițiile art. 603 alin. (3) C. pr. civ. ar fi aplicabile în special în cazul unor acțiuni care ar genera titluri executorii a căror aducere la îndeplinire ar fi supusă unei proceduri de executare silită direct, or, așa cum vom arăta în continuare, art. 680 alin. (1) C. pr. civ. vizează în special procedurile de urmărire silită (executarea silită indirectă); chiar trecând peste acest aspect, art. 603 alin. (3) C. pr. civ. menționează, în teza sa finală, că formalitatea prezentării hotărârii arbitrale instanței de judecată poate fi îndeplinită inclusiv în cadrul procedurii de încuviințare a executării silită, dacă respectiva hotărâre arbitrală este aptă a fi pusă în executare; prin urmare, la momentul la care s-ar pune problema realizării accesului la bunurile debitorului în vederea executării acelei hotărâri arbitrale, formalitățile prevăzute de art. 603 alin. (3) C. pr. civ. vor fi fost deja îndeplinite în cadrul procedurii de încuviințare.

Prin urmare, chiar dacă la o primă lectură a celor două alineate ale art. 680 C. pr. civ. am putea considera contrariul, alin. (1) referindu-se în mod expres doar la executarea hotărârilor judecătorești, iar alin. (2) la alte titluri executorii, apreciem că regimul juridic prevăzut la alin. (1) trebuie să fie aplicat și în cazul hotărârilor arbitrale, a căror executare trebuie să fie realizată în aceleași condiții ca și în cazul hotărârilor judecătorești, fiind rezultatul unei proceduri jurisdicționale care, chiar dacă are caracter privat, presupune garanții similare pentru părți ca și procedura desfășurată în fața instanței etatice și generează o hotărâre care nu se bucură doar de forță executorie, ci și de autoritate de lucru judecat.

⁴ Este de remarcat că soluția legislativă a citării terțului nu era cuprinsă în reglementarea Codului de procedură civilă anterior, care, la art. 384¹, prevedea că instanța se pronunță asupra cererii de autorizare a intrării în încăperi fără citarea părților. Pentru opinia potrivit căreia reglementarea actuală introduce o dificultate suplimentară pentru realizarea procedurii execuționale, a se vedea E. Oprina, *Comentariu sub art. 680 C. pr. civ.*, în V. M. Ciobanu, M. Nicolae, *Noul Cod de procedură civilă comentat și adnotat, Vol. II – art. 527-1134*, Editura Universul Juridic, București, 2016, p. 507.

În al doilea rând, se ridică problema aplicabilității art. 680 C. pr. civ. în cazul procedurilor de executare silită în general sau doar în cele referitoare la urmărirea bunurilor debitorului. Denumirea marginală a articolului ar conduce spre această din urmă interpretare: accesul la bunurile debitorului duce mai curând cu gândul la dispozițiile art. 732-733 C. pr. civ., care reglementează aplicarea sechestrului asupra bunurilor mobile ale debitorului, aflate în posesia acestuia, respectiv a celor aflate „în mâinile unui terț”⁵. De asemenea, ar putea fi reținută aplicabilitatea textului în cazul unei proceduri de executare silită directă mobilă, în cazul în care pentru predarea bunului mobil ar fi necesară pătrunderea într-un spațiu care reprezintă domiciliul/reședința/sediul unei persoane.

În cazul în care titlul executoriu prevede obligația de predare a unui bun imobil, deci s-ar pune problema evacuării debitorului sau a altei persoane dintr-un imobil, apreciem că nu mai este necesară obținerea unei autorizații suplimentare, chiar dacă acel imobil reprezintă domiciliul/reședința ori sediul unei persoane, deoarece, în situația menționată, pătrunderea în acel spațiu și înlăturarea debitorului ori a terțului din acesta constituie chiar scopul procedurii execuționale. Pentru aceste situații, legea prevede garanții separate, așa cum este cea de la art. 896 C. pr. civ. În plus, pentru situația în care imobilul ar fi ocupat de un terț, art. 898 alin. (1) teza finală cuprinde dispoziții exprese, cu caracter special, menționându-se că executarea silită se va realiza prin evacuarea debitorului „împreună cu toate persoanele care ocupă imobilul în fapt fără nici un titlu opozabil creditorului”⁶; textul de lege precizează că va fi pus în drepturile sale creditorul „cu sau fără ajutorul forței publice”, fără însă a se menționa necesitatea unei autorizări suplimentare a instanței sau a fi făcută vreo trimitere către art. 680 alin. (2) C. pr. civ. Prin urmare, indiferent de natura jurisdicțională sau non-jurisdicțională a titlului executoriu⁷, predarea silită a bunurilor imobile se va realiza exclusiv în baza încheierii de încuviințare a executării silite, chiar dacă evacuarea l-ar viza atât pe debitor, cât și pe terții care ocupă imobilul fără a avea un drept opozabil creditorului⁸.

⁵ E. Oprina, *Comentariu sub art. 680 C. pr. civ.*, în V. M. Ciobanu, M. Nicolae, *op. cit.*, p. 505).

⁶ Așa cum s-a remarcat în doctrină (D.-A. Ghinoiu, *Comentariu sub art. 898 C. pr. civ.*, în V. M. Ciobanu, M. Nicolae, *op. cit.*, pp. 1024-1026), dispozițiile art. 898 alin. (1) C. pr. civ. au drept scop contracararea uneia dintre cele mai frecvente situații de abuz de drept întâlnită în materia executării silite, anume aceea în care, pentru a zădărnici punerea în executare a unui titlu executoriu care conține obligația de predare a unui bun imobil, debitorul „găzduia” alte persoane în imobilul respectiv și invocă inopozabilitatea titlului executoriu față de aceste persoane. Textul de lege actual răstoarnă sarcina probei: nu creditorul trebuie să dovedească faptul că are un titlu opozabil terților care ocupă imobilul debitorului, ci aceștia sunt cei care trebuie să facă dovadă existenței unui drept opozabil creditorului.

⁷ În cele mai multe situații, o procedură de predare silită a unui bun imobil se desfășoară în baza unei hotărâri judecătorești sau arbitrale, însă există și situații în care legea prevede caracterul executoriu al unui înscris cu privire la o astfel de obligație, cum ar fi, spre exemplu, în cazul contractului de locațiune, potrivit art. 1809 alin. (2) și (3), respectiv art. 1816 alin. (3) C. pr. civ.

⁸ A se vedea, în acest sens, M. Dinu, R. Stanciu, *op. cit.*, p. 250. Apreciem că în ipoteza în care bunul imobil supus predării este ocupat de un terț care invocă un drept opozabil creditorului, problema nu poate fi tranșată în cadrul procedurii necontencioase prevăzută de art. 680 alin.

În al treilea rând, redactarea art. 680 alin. (2) C. pr. civ. ridică problema aplicabilității acestuia doar în ipoteza în care spațiul în care ar trebui să se realizeze accesul la bunurile debitorului aparține unui terț sau chiar debitorului; aceasta deoarece, din redactarea celor două alineate ale acestui articol pare a rezulta drept criteriu pentru necesitatea obținerii autorizării existența unui titlu executoriu non-jurisdicțional, și nu persoana care deține spațiul respectiv. Cu alte cuvinte, se ridică întrebarea dacă, în cazul în care titlul executoriu este unul non-jurisdicțional, dacă autorizarea trebuie obținută, în cazul în care chiar debitorul este cel care refuză să permită executorului judecătoresc într-un spațiu dintre cele la care se referă textul de lege (domiciliu, reședință, sediu, punct de lucru etc.).

În aprecierea acestei chestiuni trebuie să avem în vedere că dispozițiile art. 680 alin. (2) C. pr. civ. menționează în mod expres doar citarea terțului care deține bunul, nu și pe cea a debitorului în vederea soluționării cererii de autorizare; de altfel, în situația în care autorizarea este solicitată prin chiar cererea de încuviințare a executării silite, ar fi contrar rațiunilor avute în vedere de legiuitor ca debitorul să fie citat, atât timp cât procedura de încuviințare se desfășoară fără citarea părților [art. 666 alin. (2) C. pr. civ.], iar debitorul este înștiințat cu privire la declanșarea procedurii execuționale după ce încuviințarea este dată⁹. Concluzia nu poate fi decât aceea că, în ipoteza în care accesul la bunurile debitorului presupune pătrunderea în domiciliul, reședința, sediul sau punctul de lucru al acestuia, nu este necesară o autorizare suplimentară față de cea acordată prin admiterea cererii de încuviințare a executării silite; potrivit art. 666 alin. (4) C. pr. civ., așa cum am arătat și mai sus, aceasta permite executarea în toate modalitățile prevăzute de lege, fiind firească, în acest sens, utilizarea forței de constrângere în vederea aducerii la îndeplinire a dispozițiilor titlului executoriu, indiferent dacă acesta este unul jurisdicțional sau non-jurisdicțional¹⁰.

(2) C. pr. civ., ci doar pe calea contestației la executare, care ar putea îmbracă, în concret, două forme: fie aceea a contestației creditorului împotriva refuzului executorului judecătoresc de a efectua un acte de executare [art. 712 alin. (1) teza finală C. pr. civ.], în ipoteza în care executorul, față de argumentele prezentate de terțul care ocupă imobilul refuză să realizeze evacuarea acestuia, apreciind că nu există un titlu executoriu contra terțului respectiv, fie a contestației prin care terțul invocă un drept real asupra imobilului [art. 713 alin. (5) C. pr. civ.]. Pentru opinia contrară, în sensul că dispozițiile art. 680 alin. (2) C. pr. civ. sunt aplicabile și în situația în care „bunul imobil care urmează să fie executat silit, direct sau indirect, se află în detenția sau posesia ocrotită de lege a unui terț” a se vedea C. Drăgușin, *Autorizare intrare în încăperi. Aplicabilitatea procedurii în cazul în care bunul aparține debitorului*, în E. Oprina, V. Bozeșan, *Executarea silită. Dificultăți și soluții practice*, Volumul I, Editura Universul Juridic, București, 2016, p. 261.

⁹ Pentru opinia potrivit căreia în cazul în care autorizarea pătrunderii în domiciliul, reședința, sediul sau punctul de lucru al unui terț este solicitată prin chiar cererea de încuviințare a executării silite, a se vedea E. Oprina, I. Gârbuleț, *Tratat teoretic și practic de executare silită*, Volumul I. *Teoria generală și procedurile execuționale*, Editura Universul Juridic, București, 2013, pp. 446-447.

¹⁰ C. Drăgușin, *op. cit.*, pp. 258-260; E. Oprina, I. Gârbuleț, *op. cit.*, p. 446, M. Dinu, R. Stanciu, *op. cit.*, p. 250.

Pătrunderea în domiciliul debitorului în vederea efectuării actelor de executare, indiferent dacă aceasta are la bază un titlu executoriu reprezentat de o hotărâre judecătorească ori arbitrală sau un alt înscris căruia legea îi conferă caracter executoriu este justificată, așadar, de autorizarea generală dată prin admiterea cererii de încuviințare a executării silite; sub acest aspect, garanția constituțională, prevăzută de art. 27 alin. (2) lit. a) din legea fundamentală este satisfăcută, hotărârea judecătorească care justifică derogarea de la regula inviolabilității domiciliului fiind chiar încheierea de încuviințare a executării silite. În cazul terțului, dacă nu există un titlu executoriu jurisdicțional a cărui executare să presupună pătrunderea în domiciliul/reședința/sediul acestuia, avându-se în vedere că încheierea de încuviințare îl privește exclusiv pe debitor, este necesară obținerea unei autorizări suplimentare a instanței de executare¹¹, care să facă aplicabile dispozițiile art. 27 alin. (2) lit. a) din Constituție. Prin urmare, apreciem că interpretarea corectă a dispozițiilor art. 680 alin. (2) C. pr. civ. este aceea că trebuie obținută o autorizare a instanței de executare suplimentar față de încheierea de încuviințare a executării silite numai dacă spațiul în care este necesară realizarea accesului aparține unui terț, nu și atunci când acesta aparține debitorului.

3. Identificarea bunurilor urmăribile ale debitorului

Art. 681 C. pr. civ. reglementează o situația asemănătoare celei prevăzute de articolul anterior, anume aceea a realizării accesului în domiciliul sau sediul unei persoane în vederea identificării bunurilor debitorului. Spre deosebire însă de art. 680 C. pr. civ., legiuitorul nu mai operează o distincție prin raportare la natura jurisdicțională sau non-jurisdicțională a titlului executoriu, ci are în vedere, în alin. (1), ipoteza realizării actelor de executare în spații aparținând debitorului, iar la alin. (2), în spații care reprezintă domiciliul sau sediul unei alte persoane. Având în vedere că în această a două situație se face trimitere la dispozițiile art. 680 alin. (2) C. pr. civ. se ridică problema stabilirii sferei de aplicare a celor două texte de lege, interesând a se stabili, în special, dacă este necesară obținerea unei autorizări de

¹¹ Chiar dacă art. 680 alin. (2) C. pr. civ. se referă la „instanța competentă”, textului de lege nu trebuie să îi fie dată o altă semnificație decât aceea că autorizarea accesului în spațiile menționate este de competența instanței de executare. Potrivit art. 651 alin. (3) C. pr. civ., aceasta are o plenitudine de competență cu privire la soluționarea incidentelor apărute pe parcursul procedurii de executare, cu excepția cazurilor în care legea prevede în mod expres contrariul. Or, folosirea la art. 680 alin. (2) a sintagmei „instanță competentă” nu ar putea avea o altă semnificație, nefiind menționată în mod expres o altă instanță. Determinarea instanței competente se va face, așadar, potrivit criteriilor prevăzute de art. 651 alin. (1) și (2) C. pr. civ., avându-se în vedere, așadar, ca regulă, domiciliul sau sediul debitorului la momentul declanșării procedurii execuționale, și nu locul situării imobilului în care se solicită a fi autorizat accesul. A se vedea, în acest sens D. M. Gavriș, *Comentariu sub art. 680 C. pr. civ.*, în G. Boroi (coordonator), *Noul Cod de procedură civilă. Comentariu pe articole, Vol. II. Art. 456-1134*, Ediția a 2-a revizuită și adăugită, Editura Hamangiu, București, 2016, p. 450.

pătrundere în vederea identificării bunului, în ipoteza în care titlul executoriu este reprezentat de o hotărâre judecătorească¹².

Distincția este necesară și pentru că art. 681 alin. (2) C. pr. civ. pare a avea o sferă de aplicabilitate mai restrânsă decât cea a art. 680 C. pr. civ., deoarece se referă doar la ipoteza în care identificarea bunurilor și efectuarea actelor de executare se fac „la domiciliul sau sediul altei persoane”, în timp ce art. 680 alin. (1) C. pr. civ. cuprinde o enumerare mai amplă: „domiciliul, reședința sau sediul unei persoane, precum și orice alte locuri”. De asemenea, art. 680 C. pr. civ. pare a avea drept rațiune, în principal, apărarea valorilor juridice referitoare la domiciliul persoanei fizice, respectiv sediul persoanei juridice, în timp ce art. 681 alin. (2) C. pr. civ. protejează, în principal, o altă valoare juridică, anume patrimoniul persoanei, rațiunea pentru care distincția între caracterul jurisdicțional sau non-jurisdicțional al titlului executoriu nu mai prezintă relevanță¹³.

Denumirea marginală a art. 681 C. pr. civ. ne „orientează” spre concluzia aplicării acestuia în procedura urmăririi silite mobiliare, deoarece doar în cazul acesteia s-ar pune problema identificării unor bunuri urmăribile¹⁴. Apreciem că dispozițiile alin. (2), care, pe lângă identificarea bunurilor urmăribile are în vedere și „efectuarea actelor de executare” nu ar trebui să conducă la o altă concluzie, atât timp cât sintagma este legată de cea anterioară prin conjuncția copulativă „și”; s-a avut în vedere efectuarea actelor de executare asupra bunurilor urmăribile ale debitorului, identificate în domiciliul ori sediul unei alte persoane, nu efectuarea altor categorii de acte de executare în spațiul respectiv.

Analizând denumirile marginale ale art. 680, respectiv 681 C. pr. civ., ajungem la concluzia că între ele există o diferență de nuanță: primul are în vedere accesul la bunurile debitorului, ceea ce presupune să executorul judecătoresc are o informație certă cu privire la locul situării acestor bunuri; pentru această ipoteză, așa cum am arătat și mai sus, trebuie avută în vedere atât natura titlului executoriu, cât și calitatea celui care deține bunul; situația prevăzută de art. 681 C. pr. civ. Presupune că executorul nu cunoaște cu exactitate ce bunuri s-ar afla în domiciliul/sediul terțului, însă are indicii că în spațiul respectiv ar putea exista bunuri ale debitorului [de pildă, în cazul în care chiar debitorul indică acest lucru,

¹² Este de reținut că în reglementarea Codului de procedură civilă anterior nu exista un text corespondent art. 681 C. pr. civ., ci doar unul care avea un conținut asemănător actualului art. 680 C. pr. civ. Această observație poate să conducă la concluzia că legiuitorul a dorit să fie mai clar, mai explicit în reglementarea actuală, însă, observând doctrina și practica judiciară, putem conchide că acest scop nu a fost atins. Din contră, așa cum vom arăta și în concluziile acestui mini-studiu, în practica execuțională, pentru a se evita eventuala anulare a actelor de executare pe motivul inexistenței autorizării prealabile a instanței, se recurge la solicitarea acesteia ori de câte ori este necesară pătrunderea într-un spațiu deținut de un terț. Mai mult decât atât, în anumite situații se recurge la formularea unei cereri de autorizare inclusiv în cazul în care spațiul respectiv aparține debitorului, iar titlul executoriu este unul non-jurisdicțional. A se vedea C. Drăgușin, *op. cit.*, p. 261.

¹³ M. Dinu, R. Stanciu, *op. cit.*, pp. 252-253.

¹⁴ E. Oprina, *Comentariu sub art. 681 C. pr. civ.*, în V. M. Ciobanu, M. Nicolae, *op. cit.*, p. 508.

răspunzând solicitării executorului judecătoresc, formulată în temeiul art. 627 alin. (2) C. pr. civ., sau debitorul și terțul locuiesc, în fapt, la aceeași adresă]¹⁵.

Distincția între cele două situații este, în practică, dificil, ba poate chiar imposibil de realizat¹⁶. Din acest motiv, în mod real, aplicabilitatea procedurii de autorizare se stabilește nu după criteriul prevăzut de art. 680 C. pr. civ. (caracterul jurisdicțional sau non-jurisdicțional al titlului), ci după cel avut în vedere de art. 681 C. pr. civ. Astfel, dacă spațiul care trebuie accesat de executorul judecătoresc aparține debitorului, nu este necesară obținerea unei autorizări suplimentare față de încheierea de încuviințare a executării silite; legiuitorul prevede ca garanție doar prezența debitorului sau a unei alte persoane majore din familia debitorului ori care se află în acel loc, iar în lipsa acestora, prezența unui agent al forței publice, ori a 2 martori asistenți [art. 681 alin. (1) C. pr. civ.]¹⁷. În ipoteza în care identificarea bunurilor urmăribile și efectuarea actelor de executare asupra acestora, respectiv aplicarea sechestrului, presupune pătrunderea executorului judecătoresc în spații care sunt domiciliul sau sediul unei alte persoane, în lipsa unui acord din partea acesteia, este necesară obținerea unei autorizații suplimentare, în condițiile art. 680 alin. (2) C. pr. civ., adică în urma unei proceduri necontencioase în fața instanței de executare, în care va fi citat terțul respectiv, indiferent dacă titlul executoriu care se aduce la îndeplinire este o hotărâre judecătorească sau un alt înscris căruia legea îi conferă caracter executoriu¹⁸.

¹⁵ M. Dinu, R. Stanciu, *op. cit.*, pp. 252-253.

¹⁶ Așa cum s-a reținut în doctrină, „autorizând accesul, instanța autorizează inclusiv identificarea bunurilor și invers” (D. M. Gavriș, *Comentariu sub art. 681 C. pr. civ.*, în G. Boroș (coordonator), *op. cit.*, p. 452).

¹⁷ Potrivit art. 734 C. pr. civ., este necesară prezența unui agent al forței publice în cazul în care pentru aplicarea sechestrului este necesară pătrunderea într-un imobil al debitorului sau al terțului deținător, dacă ușile aceluia imobil sunt încuiate iar debitorul sau terțul refuză să le deschidă, ori dacă aceștia refuză să deschidă camerele sau mobilele aflate în acel imobil, respectiv dacă debitorul sau terțul lipsește de la imobil și în acesta nu se găsește nicio persoană majoră sau nicio altă persoană nu dă curs solicitării executorului judecătoresc de a deschide ușile. După deschiderea ușilor imobilului sau a camerelor acestuia ori, după caz, a mobilelor aflate în acel imobil, prezența agenților forței publice poate fi suplinită prin doi martori asistenți. Aceste dispoziții legale sunt prevăzute de lege sub sancțiunea nulității exprese. A se vedea D. M. Gavriș, *Comentariu sub art. 734 C. pr. civ.*, loc. cit., pp. 531-532.

¹⁸ E. Oprina, *Comentariu sub art. 681 C. pr. civ.*, în V. M. Ciobanu, M. Nicolae, *op. cit.*, p. 508. Autoarea reține, totodată, faptul că obținerea autorizării în temeiul art. 681 alin. (1) C. pr. civ. acoperă și ipoteza prevăzută de art. 680 alin. (2) C. pr. civ., „(...) nefiind de imaginat exigența de a formula două cereri distincte, fie și concomitent, cu atât mai puțin succesiv (...)” (*Ibidem*, p. 509). În sens contrar, respectiv pentru opinia potrivit căreia, având în vedere topografia celor două texte, este necesară obținerea a două autorizații, a se vedea M. Dinu, R. Stanciu, *op. cit.*, pp. 252-253. Autoarele rețin, în argumentarea acestei interpretări, că, așa cum am arătat și mai sus, art. 680 C. pr. civ. reprezintă o normă de protecție privind domiciliul persoanei fizice sau sediul persoanei juridice, în timp ce art. 681 C. pr. civ. reprezintă o normă de protecție privind patrimoniul, caz în care nu mai are relevanță. Fără a combate justetea acestei distincții, apreciem că, așa cum am arătat și mai sus, practic ea este foarte dificil de realizat; de altfel, în majoritatea situațiilor, cererile de autorizare sunt întemeiate, în egală măsură, atât pe dispozițiile art. 680 alin. (2), cât și pe cele ale art. 681

Această concluzie este întărită și de dispozițiile art. 732 alin. (4) C. pr. civ., care instituie prezumția că bunurile aflate în locul care constituie domiciliul, reședința, sediul sau punctul de lucru al debitorului aparțin acestuia¹⁹. Textul de lege nu prevede nicio referire la necesitatea obținerii unei autorizări suplimentare pentru pătrunderea în spațiul respectiv și nici un face vreo trimitere la dispozițiile art. 680 C. pr. civ. Pentru ipoteza în care bunurile asupra cărora urmează a fi aplicat sechestrul sunt deținute de un terț, art. 733 alin. (1) C. pr. civ. menționează că acest lucru nu va fi posibil decât dacă terțul respectiv recunoaște că bunurile aparțin debitorului; în caz contrar, pentru aplicarea sechestrului este necesară autorizarea instanței de executare, aceasta urmând a fi dată în condițiile art. 733 alin. (2) C. pr. civ.²⁰. Ipoteza nu trebuie însă confundată cu cea prevăzută de art. 681 alin. (2) C. pr. civ. Autorizarea pătrunderii în spații sau încăperi care reprezintă domiciliu/reședința/sediul/punctul de lucru al unei persoane este o procedură necontencioasă care, potrivit art. 680 alin. (2) C. pr. civ., se soluționează doar cu citarea terțului, în timp ce dispozițiile art. 733 alin. (2) C. pr. civ., deși configurează tot o procedură de autorizare, ce poate fi, așadar, încadrată în obiectul procedurii necontencioase prevăzut de art. 527 C. pr. civ.²¹, impune citarea părților, deci atât a terțului care pretinde că bunurile asupra cărora se dorește a fi înființat sechestrul îi aparțin, cât și a creditorului și debitorului.

Art. 681 alin. (2) C. pr. civ. are, așadar, un obiect limitat, reglementând exclusiv autorizarea executorului judecătoresc de a pătrunde în spațiul deținut de terț, în vederea identificării bunurilor debitorului. Odată trecut acest „obstacol”,

alin. (2) C. pr. civ., încheierea de autorizare a instanței acoperind atât rațiunea accesului la bunurile debitorului, cât și pe cea a identificării acestora.

¹⁹ În doctrină (E. Oprina, *Comentariu sub art. 732 C. pr. civ.*, în V. M. Ciobanu, M. Nicolae, *op. cit.*, p. 730) s-a reținut că prezumția instituită de art. 732 alin (4) C. pr. civ. are drept temei dispozițiile art. 557 alin. (1) C. civ., referitoare la modurile de dobândire a dreptului de proprietate.

²⁰ Autorizarea instanței este necesară în toate situațiile în care bunul se găsește într-un spațiu deținut de un terț, iar acesta nu recunoaște că bunul aparține debitorului. Chiar dacă ar exista înscrisuri din care rezultă dreptul de proprietate al creditorului asupra bunului respectiv, atât timp cât bunul se află în posesia terțului, în lipsa recunoașterii, autorizarea instanței este necesară, deoarece prezumția prevăzută de art. 732 alin. (4) acționează numai dacă bunul se găsește în spațiul reprezentând domiciliul, reședința, sediul sau punctul de lucru al debitorului. A se vedea M. Dinu, R. Stanciu, *op. cit.*, pp. 484-485.

²¹ Art. 733 alin. (2) C. pr. civ. se referă în mod expres la autorizarea executorului să continue aplicarea sechestrului, prin urmare procedura desfășurată în fața instanței de executare în temeiul acestui text de lege este una cu caracter necontencios, încadrându-se în categoria autorizațiilor judecătorești la care se referă art. 527 C. pr. civ. Faptul că cererea se soluționează cu citarea părților nu trebuie să conducă la o altă concluzie, având în vedere și dispozițiile art. 532 alin. (1) C. pr. civ. Această calificare face ca încheierea definitivă dată de instanța de executare să aibă doar caracter executoriu, permițând astfel executorului să continue procedura de executare asupra bunului respectiv, însă nu și autoritate de lucru judecat. Prin urmare, chiar dacă instanța de executare autorizează continuarea aplicării sechestrului, terțul va putea formula contestație la executare, prin care să invoce dreptul său de proprietate sau un alt drept real asupra bunului, în temeiul art. 713 alin. (5) C. pr. civ., în termenul prevăzut de art. 715 alin. (4) C. pr. civ.

bunurile respective vor putea fi sechestrate numai dacă terțul recunoaște că acestea aparțin debitorului și sunt doar deținute de el. În cazul în care terțul pretinde că el este proprietarul acelor bunuri ori pur și simplu nu recunoaște că acestea aparțin debitorului, va fi necesară o nouă încuviințare, dată de instanța de executare în condițiile art. 733 alin. (2) C. pr. civ.; textul de lege prevede că autorizarea executorului să continue aplicarea sechestrului se va dispune de instanța de executare „cu citarea în termen scurt a părților”, sintagmă ce ar putea ridica problema necesității citării terțului sau doar a creditorului și debitorului.

Apreciem că rațiunea reglementării unei proceduri necontencioase în care să fie autorizată continuarea aplicării sechestrului asupra unor bunuri mobile cu privire la care există o incertitudine referitoare la dreptul de proprietate este de a exista un filtru prealabil al instanței, atât timp cât terțul nu este parte în procedura execuțională; altfel spus, sunt apărute prin aceste dispoziții interesele terțului care, deși nu are calitatea de debitor, suportă consecințele procedurii de executare silită. Prin urmare, raportat la această rațiune, în fața instanței de executare nu vor fi citate doar părțile, ci și terțul respectiv²².

Chiar dacă autorizarea prevăzută de art. 681 alin. (2) C. pr. civ. privește o chestiune diferită de cea reglementată de art. 733 alin. (2) C. pr. civ., considerăm că, în cazul în care la momentul la care executorul judecătoresc se prezintă la domiciliul/reședința/sediul/punctul de lucru al terțului, acesta refuză să permită accesul la bunurile aflate în spațiul respectiv și, totodată, pretinde că bunurile mobile asupra cărora se dorește a fi aplicat sechestrul îi aparțin, se va putea solicita, prin aceeași cerere, atât autorizarea accesului executorului judecătoresc în spațiul respectiv, cât și autorizarea aplicării sechestrului; în acest caz, cererea va fi soluționată de instanța de executare atât cu citarea părților, cât și a terțului.

4. Concluzii

Actuala reglementare cuprinde dispoziții distincte pentru două ipoteze care, din punct de vedere practic, sunt foarte apropiate: pătrunderea executorului judecătoresc în spații care reprezintă domiciliul, reședința sediul, punctul de lucru al unei persoane sau alte spații de aceeași natură pentru a avea acces la bunurile debitorului, respectiv pentru identificarea acestora. Deși pentru prima categorie de situații, accentul este pus de legiuitor pe natura jurisdicțională a titlului, fiind impusă necesitatea obținerii unei autorizări suplimentare numai în situația în care titlul este unul non-jurisdicțional. În a doua categorie de situații, distincția este făcută în funcție de persoana care deține bunul, respectiv dacă este vorba de debitor sau de o terță persoană. Din interpretarea textelor de lege rezultă că în cazul în care este necesară realizarea accesului într-un spațiu care reprezintă domiciliul, reședința, sediul sau punctul de lucru al debitorului, nu este necesară obținerea

²² D. M. Gavriș, *Comentariu sub art. 733 C. pr. civ.*, în G. Boroi (coordonator), *op. cit.*, p. 531. Pentru opinia potrivit căreia terțul nu va fi citat în fața instanței, însă, dacă apreciază ca fiind necesar, aceasta îl poate chema pentru lămuriri, a se vedea E. Oprina, *Comentariu sub art. 733 C. pr. civ.*, în V. M. Ciobanu, M. Nicolae, *op. cit.*, p. 731.

unei astfel de autorizări, în plus față de încuviințarea executării silită, aceasta din urmă permițând executorului judecătoresc ca, în cazul refuzului debitorului de a permite accesul, să recurgă la concursul forței publice în acest scop. Pentru ipoteza în care spațiul respectiv este deținut de un terț, la nivel teoretic ar trebui făcută distincția între ipoteza în care executorul are informații exacte cu privire la faptul că în spațiul respectiv se găsesc bunuri ale debitorului și cea în care există doar indicii în acest sens; în prima situație, obținerea unei autorizări suplimentare din partea instanței de executare este necesară numai dacă titlul executoriu este unul non-jurisdicțional, în timp ce în cea de-a doua autorizarea instanței de executare este necesară în toate situațiile.

Așa cum am arătat, din punct de vedere practic, distincția dintre cele două situații este însă dificil, dacă nu chiar imposibil de realizat, astfel încât, în concret, executorii judecătorești solicită autorizarea instanței ori de câte ori, în vederea efectuării actelor de executare silită este necesară pătrunderea în domiciliul, reședința, sediul ori punctul de lucru al unui terț, indiferent de natura titlului executoriu.

Referințe

- Boroi G. (coordonator), *Noul Cod de procedură civilă. Comentariu pe articole, Vol. II. Art. 456-1134*, Ediția a 2-a revizuită și adăugită, Editura Hamangiu, București, 2016
- Ciobanu V.M., Nicolae M., *Noul Cod de procedură civilă comentat și adnotat, Vol. II – art. 527-1134*, Editura Universul Juridic, București, 2016
- Dinu M., Stanciu R., *Executarea silită în Codul de procedură civilă. Comentariu pe articole, Ediția a 2-a*, Editura Hamangiu, București, 2019
- Drăgușin C., *Autorizare intrare în încăperi. Aplicabilitatea procedurii în cazul în care bunul aparține debitorului*, în Oprina E., Bozeșan V., *Executarea silită. Dificultăți și soluții practice*, Volumul I, Editura Universul Juridic, București, 2016
- Oprina E., Gârbuleț I., *Tratat teoretic și practic de executare silită, Volumul I. Teoria generală și procedurile execuționale*, Editura Universul Juridic, București, 2013
- Țiț N.-H., *Încuviințarea executării silită*, Editura Universul Juridic, 2019

